

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

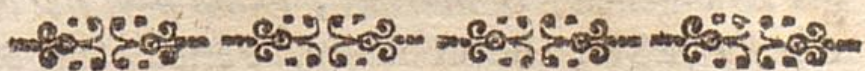
Apologia Pro Conscientiis infirmis, Sev Responsio Benigna Pro securitate dictaminis practici super certa probabilitate fundati

**Fibus, Bartholomaeus
Schweitzer, Johannes**

Coloniae, 1682

Caput IV. Resolvuntur variaë quæstiones ad controversiam probablisticam
pertinentes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39304

RESPONSIONIS
 APOLOGETICÆ
 CAPUT IV.

Resolvuntur variæ quæstiones ad
 controversiam probabilisticam
 pertinentes.

§. PRIMUS.

*Utrum doctrina Adversarii prudenti
 iudicio censeri possit vel minimè
 probabilis ?*

- I. **R**espondeo & dico, eam, quatenus
 universaliter obligat omnes, ad sem-
 per tenendas vias probabiliore &
 tutiores, esse simpliciter improba-
 bilem, periculosam, & scandali plenam: impro-
 babilem, quia talis doctrina adversatur non so-
 lum unanimi præstantissimorum Doctorum &
 Theologorum sententiæ; sed *jugo* etiam *suavi* le-
 gis

gis Evangelicæ, & libertati, quam habemus in Christo JESU, ut probatum. Periculofam & scandali plenam esse similiter patet, quia est laqueus in ruinam & damnationem. Quatenus autem audet Paternitas Vestra censurare probabilisticam nostram velut infamem *Radicem* &c. an non eatenus meliorem censuram promereretur? parco, relinquens hoc judicandum prudenti & cordato Lectori.

2. Sed enim si improbabilem facimus doctrinam Probabilioristicam, jam illius Patroni vel inscitia vel improbitatis arguendi erunt, cum id solum dicatur probabile, quod viri docti & probi sentiunt. Respondeo, si quidem pauculi viri boni defenderint opinionem Probabilioristicam, id non nisi speculativè fecisse: practicè autem sentire, & operari juxta nostram doctrinam. Quod quàm verum sit in Fagnano & Mercoro satis insinuatum est supra. Ad argumenta autem opposita seu ex Authoritate, seu ex ratione omnino facilis & clara responsio dari potest, & data est.

3. Denique contra Eximium Patrem tali utro dilemmate: cum videatur seriò istam sententiam profiteri: vel opinio Probabilioristica potest certo argumento demonstrari, vel non potest: si potest, ergo cœcitatibus gravissimæ arguendi sunt innumeri præstantissimi Doctores, quòd percipere non valeant illam demonstrationem, licet percipere omni studio contendant. Si verò non potest

test certo argumento demonstrari, adeoque Lex Probabilioristica penitus incerta est; quis igitur & qualis iste est obtrusus sine credentialibus Præco certi peccati, nisi incertæ legi nos conformemus? & priusquam lex illa proberur, nolentes eam agnoscere & recipere, carpens ut *cæcorum daces*, ut *presumptuosos*, ut *nolentes voluntatem suam Deo submittere*, ut *periculosos Pœnitentium Confessarios*, ut *eversores disciplinae*, ut *invasores arcis legum omnium*, ut *aperientes asylum omnis licentiae*, ut *nimis vilem habentes annonam bonæ mentis, honestatis & officii?*

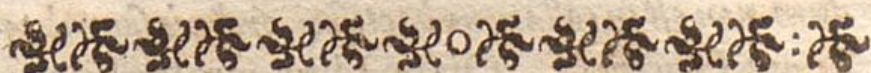
4. Ut hoc argumentum eludat Paternitas Vestra, per sarcasmum exclamat pag. 194. *actum est de vobis Augustiniano-Thomista (& Thomistico-Bernardini) in aliis quoque materiis, si versatili hoc & terribili gladio Author Dissertationum (putat se ipsum) ab hoc versatili Probabilitatis defensore (à me) prosternatur. Nam prosequetur victoriam, & eodem in aliis Adversarios invadet, hoc modo: vel sententia Augustiniano-Thomistica, quod non detur scientia media, quòd decreta Dei sint intrinsecè efficacia, quòdque Deus per ea non solum prædefinierit actus bonos, sed materiale etiam peccati, & ad hoc prædeterminet, quòd gratia Dei sit intrinsecè efficax, & prædeterminans physicè. &c. potest argumento certo demonstrari, vel non? si potest, ergo cæcitatæ gravissimæ arguitis innumeros præstantissimos Doctores & totam Societatem: si verò non potest: qui igitur & quales estis vos Thomista*

mista absque credentialibus sententiarum harum novi & obrusi Praecones? quid vobis videtur viri gravissimi? &c. Ecce ut iterum parturiunt montes: demus obstetricem. Respondeo, Viros gravissimos esse utique *Thomistas*, & discrimen facile videre in speculativis & practicis. Nam ex eo quòd non possit demonstrari intrinseca efficacia Decretorum (idem est in aliis) non rectè inferitur: ergò non est efficax intrinsecè; ex eo autem, quòd non possit ostendi latam vel promulgatam esse legem Probabilioristicam, rectè sequitur in justo prudentis iudicio, ergo lex non est: & libertas voluntatis tamdiu in possessione relinquenda est, donec probetur. Ecce ut obstetricante hâc responsione *procurrit ridiculus mus.* Sed

§. Quæramus nunc: dato etiam (sed non tamen concesso) quòd doctrina probabilioristica esset absolutè probabilis; utrùm tutò adhuc liceret sequi probabilisticam? Respondeo & dico, quòd etiam sic liceret: quia ex tot innumerorum Doctorum ac Theologorum concordia suffragio pro eo, quòd liceat sequi, habetur sufficiens certitudo moralis de eo, quòd liceat sequi, ergo licebit. Nemo enim sobriè prudens plus unquam exiget à subjecto tot infirmitatibus mortali, ad licitè operandum, quàm certitudinem moralem.

§. SECUNDUS.

*Utrum doctrina probabilistica patia-
tur in propositionibus damnatis?*

1. **R**espondeo & dico, eam in limitatio-
nibus strictis & cautelis requisitis
intellectam, minimè pati. Ac pri-
mùm quidem credo apertè satis ex
allatis constare, quantùm absumus à doctrina
propositionis 27. ab Alexandro VII. damnatæ,
quæ sic habet: *Si liber sit alicujus junioris & mo-
derna, debet opinio censerì probabilis, dum non con-
stet, rejectam esse à Sede Apostolica, tanquam impro-
babilem.* Quis enim dubitet, quin ex temerario
judicio sæpe lapsus fuerit, & labi deinceps possit
junior & modernus, quando apparet, etiam Pa-
ternitatem Vestram adeò turpiter lapsam fuisse in
censuranda & condemnanda doctrina probabili-
stica?

2. Improbamus quoque, & non solummodo
velut scandalosam, sed velut apertè falsam rejici-
mus eam, quæ est ordine prima inter damnatas
ab Innocentio X Ita habens: *Non est illicitum, in
Sacramentis conferendis sequi opinionem probabi-
lem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id ve-
ret lex, conventio, aut periculum gravis damni in-
currendi.* Hinc sententiã tantùm probabilis uten-

dum non est in collatione baptismi, ordinis sacerdotalis aut Episcopalis. Quippè hoc intolerabilis temeritatis foret, & gravis irreverentiæ erga institutorem Sacramentorum, nullitatis periculo exponere Sacramenta, ubi certitudo eorum procurari facile posset. Sed de hoc pluribus infra §. 5.

3. Ad tertiam quoque, quæ sic habet: *Generatim dum probabilitate siue intrinsecâ, siue extrinsecâ, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus:* Facilis patet Responsio, quia hoc non licet in dubio facti, ut paulò inferiùs ostendetur; adeòque non generatim licet. Præterquàm quòd *tenui* etiam in dubio juris, ambiguè intelligatur. Posset enim istâ voce intelligi (quòd dictum volo sine interpretatione) opinio solùm probabiliter probabilis seu *crepera*, cui in dubio etiam juris non patrociamur.

4. Ad quartam similiter, quæ sic habet: *ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus opinione minùs probabili:* Respondimus supra, ubi diximus opinionem probabilem, strictam & absolutam non dari pro quacunque infidelitate & hæresi. De sola autem probabilitate absoluta & certa procedit controversia nostra.

§. TERTIVS.

Quenam sit Radix damnatarum
Propositionum ?

I. D quaestionem hanc respondet Paternitas Vestra in sequentibus formalibus pag. 14. prioris libelli de Radice, scilicet : *Radice[m] precipuam esse permissam ignorant[er] contra jus Divinum, naturale, & positivum peccantibus securitatem, & vagam Probabilitatem, post quindecim potissimum secula in Ecclesia quasi fortuito natam, à pluribus tandem reverenter nimis susceptam, & sub veritatis veste ad tollenda è mundo peccata, & angustam cœli viam dilatandam, tanquam prudentem aetionum humanarum directricem omnibus obtrusam.* Ita legitur sub initium libelli prioris de Radice.

2. Ut mentem meam super his aperiam, pauca rogatam volo Paternitatem vestram. Primum est, an t[em]p[or]e ignorant[er] cadat super permissam, an super peccantibus? Si primum: igitur Probabilistæ sunt ignorantes: sed fatetur Paternitas Vestra pag. 57. esse eos viros doctos, uti reverà sunt ex omni statu & omnibus familiis Religiosis. Dicendum igitur, quòd cadat super peccantibus. Sed quaero, utrùm peccantibus ignorant[er] ignorantia vincibili & voluntaria, an invincibili & involuntaria? hæc excusat juxta Paternitatem

H 3

Vestram

Vestram; sed non illa. Non utique volet tot talesque Doctores præstantissimos Probabilistas arguere, quòd ignorantiam vincibilem in suis ovisculis permittant, approbent, suadeant, adeoque & has & seipos gehennæ incendiis addicere studeant. Quid igitur? an invincibilem? nec hoc quidem: sed illud verè & rectè docent; quòd obligatio certa ex lege vestra incerta imponi non possit.

3. Sed quæro iterum: Quid *vaga Probabilitatis* nomine intelligat? utrùm fortè temerariam opinandi licentiam? si hanc insectatur, jam non impugnat viros doctos & timoratos, eùm temeritas opinandi & operandi, sine calumnia his impingi non possit. Abutitur ergò P. tas V. ra hoc nomine, dum viros doctos & timoratos religiosos à se impugnari profitetur. De ortu Probabilisticæ, quod temerè asserit Paternitas Vestra, suprâ refutatum est. Prò qualia verba! quæ Amphibolix & tenebræ exquiruntur, ut decipiatur & in errorem inducatur simplex Lector!

4. Advertat nunc etiam Lector, quomodo probetur sententiam probabilisticam esse *Radicem damnatarum propositionum*. Pro antecedente sunt hæc: primò: *Ignorantia invincibilis excusat à peccato*. Secundò: *Non datur ignorantia invincibilis in jure naturali & Divino positivo*. Tertiò: *Non licet sequi sententiam minùs probabilem in concursu.* &c. Quartò: *Augustinus docuit omnia contraria Propositionibus damnatis*. Demus omnia: quid ergo?

ergo? conjicite consequentiam. *Ergo sententia probabilistica est Radix damnatarum Propositionū.* Huc omnes Dialectici, ut discatis novam artem inferendi. Attendite: repeto Enthymema; *Ignorantia invincibilis excusat à peccato; non datur ignorantia invincibilis in jure naturali & divino positivo; non licet sequi sententiam minus probabilem; Augustinus docuit contraria propositionibus damnatis: ergo probabilistica est radix &c.* Obstupescite Logici, obstupescite vim hujus demonstrationis; quam quia non penetravit *Sandæus*, ideo culpandus erat à Paternitate Vestra, quòd legisset quidem libellum de *radice*, sed non intellexisset. Quæro cujus culpâ? Scriptoris, an Lectoris? legi ipse, & plures legerunt me perspicaciores, nec hætenus ullus intellexit, quomodo ex hoc antecedente inferatur talis *radix*.

§. Sed ad rem. Si veritas placet præ falsitate, *radix potissima est*, novitatem magis quàm veritatem amantium ingeniorum jactabunda temeritas in sentiendo, & irrequietus pruritus non coërcitus in leviter scribendo. Hæc est verissima *radix*. Quinam verò hujus temeritatis & pruritus sunt rei faciendi? nominare possem: sed charitas suadet præterire. Remitto Lectorem curiosum ad *specimen Doctrinae Theologicae per Belgium manantis ex Academia Lovaniensi ab Anno hujus seculi 44. usque septuagesimum septimum,*

†

H 4

§. IV.

S. QUARTVS.

Qualiter procedendum sit in dubio facti?

I. Uomodo prudenter in dubio facti procedendum sit, facilis est expositio. Dicendum enim, si opinio minus probabilis sit in materia facti, ut v. g. quòd *aqua rosacea sufficiat ad baptismum: panis ex spelta confectus ad Eucharistiam, item: quòd hæc forma sit valida: baptizo te in nomine genitoris, geniti & procedentis.* Similiter extra Sacramenta: ut, quòd *hæ solennitates sufficiant ad contractum vel testamentũ validum:* item extra Sacramenta & contractus: quòd *hæc medicina sit depulsiva morborum,* & quæ similia sunt, casu quo certa materia, forma, medicina ad manum est: dicendum, inquam, unanimi Doctorum suffragio, non licere certâ relictâ incertam adhibere, adeòque nec ad usurpandam hortari, vel consilium dare. Probatum evidentem ex eo, quia charitas, vel sæpe etiam iustitia obligat ad succurrendum proximo pro vitando malo non solum spirituali sed etiam corporali, in magna imprimis necessitate, ubi facile succurri potest: ergo etiam pro vitando gravissimi damni periculo: quod nemo non Prudentium pro malo reputat, ut proinde hic

ducat ac si pro singulis tantum in particulari lecta esset: incertum tamen est, ideoque se periculo exponit non reddendi singulis quod debet.

3. Atque ut breviter notem, quid circa officium Confessarii specialiter hic observari conveniat: tradita haecenus doctrina etiam tenenda erit, quando incertitudo occurrit circa jurisdictionem per se requisitam ad valorem Sacramenti. Licet enim *Suarez, Bonac.* & alii probabiliter doceant suppleri ab Ecclesia, & revera Ministro jurisdictionem conferri quando juxta probabilem sententiam creditur habere jurisdictionem, eò quòd talis probabiliter æquivalet errori communi: incertum tamen est, & probabiliter ab aliis negatur. Unde audiendus non est *Palao* judicans doctrinam ante traditam non tenere in probabilitate jurisdictionis.

4. Si tamen sufficientia requisiti ad valorem dependeat à probabilitate operis, tunc etiam extra ultimam necessitatē, imò & extra causam notabiliter gravem per se licet sequi opinionem minus probabilem, uti communiter Doctores tradunt, & ratio est, quia hoc ipso, quòd quis in tali casu sequitur opinionem probabilem, facit, ut sufficientia ponatur ad valorem & effectum Sacramenti. Ac proinde ubi charitas vel justitia exiget, etiam tenebitur Confessarius conformare se opinioni probabili. Dixi per se: quia si specialis prohibitio Ecclesiae intercederet ob gravius malum, quod ex practicatione secuturum fortè præsumeretur

sumeretur, vel opinio non practicaretur sine scandalo &c. non liceret. Absolvi itaque poterit sine scrupulo poenitens, qui scitur etiam sponte ommittere peccatum mortale, dummodo probabiliter judicet non esse mortale: vel etiam qui prudenter quidem formidat se commisisse rem gravem cum sufficiente notitia malitiae, dummodo probabiliter putet, etiam non commisisse. Quia licet forte commissum sit peccatum revera mortale, eo ipso tamen quod subicere illud clavis omittat ex opinione probabili, facit confessionem formaliter integram, adeoque simpliciter sufficientem ad valorem & effectum Sacramenti. Super quo videri potest *Lugo de poenitentia disp. 16. n. 58.*

5. Ex his sequitur, valide absolvendum qui peccata venialia & mortalia nunquam licet confessi confiteretur Sacerdoti in sententia solum probabili habenti jurisdictionem: cum enim poenitens procedat ex bona fide, nullum obicem ponit. Unde etsi sacerdos forte non haberet jurisdictionem in mortalia, absolveretur tamen poenitens ab his indirecte; a venialibus autem directe. Periculum verò subire, ne forte solum indirecte remittantur mortalia, nullam Christo facit injuriam in Sacramento, cum sit validum & sortiatum effectum. *Ita Suarez Sanchez.*

Oviedo & alii. Plura hinc brevitas causa omitto.

*****:*****

S. Q V I N T V S.

*Quomodo curatoribus animarum sit
procedendum juxta doctrinam
probabilisticam?*

- I. Uid intersit *benignum* inter & *rigidum* conscientiae moderatorem, facile patescit in sacris tribunalibus. Sunt enim, qui insigniter sanè suos pœnitentes, imò & seipsos fatigant examinibus super numero, specie, circumstantiis peccatorum, onerant gravibus injunctis pœnitentiis, ad reiterandas anteaetas confessiones obligant, restitutiones imperant, consortia periculosa graviter prohibent: jejunia servari, vota impleri, officia recitari urgent: eaque agunt, ut pœnitentibus vias non nisi tutiores tenendas permittant. Sunt alii, qui cum Apostolo compati infirmitatibus hominum didicerunt, iis se accommodant ubi tempus & ratio exigit, & dummodo opiniones certò esse probabiles, licet minùs tutas cognòrint, exigente sic æquitate rei, benigniùs juxta eas procedunt, si quid interrogandos ducunt pœnitentes, id paucis suaviter faciunt, faciles jejunia laxare, dum subest rationabilis causa, votorum dubiorù nullitates declarare, officii obligationem remittere, in omnibus velut patres cum filiis

illis indulgentiùs agere, scientes hoc inter *Concionatorem & Confessarium* interesse, quòd ille venatoris instar è suggestu tubam iudicii palàm omnibus insonet, stentoriâ voce in vitia detonet, & velut alter Elias fulminet. Hic verò velut providus piscator clàm voce submissâ debeat cum omni benignitate & mansuetudine pœnitentes tractare, & velut pisces attrahere, qui minimo strepitu diffugiunt. Verbo: hoc benigni Confessarii unicè agunt, ut pœnitens post factum per moderatam diligentiam conscientiaë examen & humilem sinè dolo sui accusationem, doceatur de malè actis animitùs dolere, propositum emendationis efficax concipere, mandata Dei deinceps melius observare: quæ, reliqua sunt, de his sollicitè minùs laborant, in misericordiam & pietatem ubique propensiores.

2. Ubi fatendum, quòd facilis in utraque viâ committatur excessus: justo tamen prudentis iudicio per se periculosior censendus est, qui nimius in rigorem inclinatur. Indubitatum est enim, reperiri ex omni statu viros ac mulieres, cuiusvis ætatis, officii, functionis, quos si in dubio juris ad gravia & suis inclinationibus contraria obstinatè velis adigere, frangas potiùs, quàm inclines, certamque iis damnationem accersas. In quibus proinde istud observari conveniet jure potiori, quod in forensibus iudiciis monet observandum *Honorius Papa relat. cap. fin. de transactionibus ita loquens: in his, in quibus jus non invenitur*

nitur

nitur expressum, procedas, equitate servatâ, in humaniorem partem declinando semper, secundum quod personas & causas & loca & tempora postulare videris. Monitum prudens, juxta quod velut auream regulam nisi in omnibus cautè & circumspectè processeris, id denique te, sed seriùs, aut affecutum videbis, ut infirmi fideles aut tardè, etiam sacrilegè, in luæ damnationis augmentum, Sacramenta frequentent, quæ Christus instituit in salutis remedia: aut abjectâ etiam salutis spe in quævis scelera deinceps inverecundiùs ruant.

3. Pudore suffundatur, qui judex in spiritua- libus constitutus, mansuetudine, pietate & discretione in legum expositione, superari se permittat à sæculari & politicâ judicum circumspectione. Juxta quam monet *Celsus* §. C. l. 18. ff. de legibus in hæc formalia: *Benignius leges interpretande sunt, quò earum voluntas conservetur.* Ex quâ eadem ratione inquit *Cajus* §. C. l. semper in dubiis ff. de regulâ juris. *Semper in dubiis benigniora preferenda sunt.* & *Marcellus* l. ea quæ in partes ff. eodem: *in re dubiâ, benigniorem interpretationem sequi, non minùs justius quàm tutius est. Subsumo: si tutius, ergo honestius, consultius.* Planè modestè & sapienter *Modestinus* l. 25. ff. de legibus ita concludit: *nulla juris ratio aut equitas patitur, ut quæ prouilitate hominum introducuntur, ea nos duriore interpretatione contra ipsorum commodum producamus ad severitatem,* juxta quod &
D Tho-

D. Thomas docet 1. 2. q. 90. a. 2. leges conditas esse in utilitatem subditorum: non est igitur par, ut eas severe interpretemur cum tam grandi molestia & periculo subditorum, quia nulli debemus laqueum injicere. Unde idem S. Doctor ex Ep. 119. Augustini ad Januarium c. 10. inquit 1. 2. q. 108. a. 4. *ut* iis, quæ ex institutione SS. Patrum superaddita sunt præceptis nature, Christi & Apostolorum, moderationem attendendam esse, nè conversatio fidelium onerosa reddatur. dicit enim Augustinus ad inquisitionem Januarii de aliquibus, quòd ipsam religionem nostram, quam in manifestissimis & paucissimis Sacramentis Dei voluit misericordia esse liberam, serviliter premunt oneribus, adeò ut tolerabilior sit conditio judæorum, qui legalibus Sacramentis, non humanis præsumptionibus subjiuntur.

4. Utinam, inquit Honoratus, rerum expertus, Patroni isti rigidiorum opinionum in basilicâ Principis Apostolorum confessionibus audiendis vacassent, certus sum fore, ut mentem mutarent, & de illo suo rigore remitterent. Cùm enim, uti omnino cautè & prudenter Granadus vir in spiritu versatus s. p. de Sacram. contro. 7. tract. 14. resp. 5. ad Sacramentum pœnitentiæ accedere sit unum ex difficilioribus, quæ humana imbecillitati in lege gratiæ præcepta sunt, reddantur, quòd fieri potest, minus difficilia, quæ ad illius usum seu susceptionem spectant. cui conformiter Joannes Gerson 3. p. lect. 4. de vitâ spir. Coroll. 11. dicti rationem assignans:
quia

quia non eruuntur, inquit, homines à luto peccatorum, sed profundius plerumque in illud merguntur, quia desperatius: praterquam, quòd per ejusmodi sententias (nimiùm rigidas) horrendùm inquietentur conscientie. His adstipulatur Gabriel in 4. dist. 15. a. 2. ubi angelici Doctoris monitum inculcat: quia nisi evidenti ratione constet aliquid esse peccatum, incautum & malum est dicere, quòd sit peccatum. Quod, inquit, est ponere laqueos pedibus ambulantium. Eadem habet Suar. de Legibus l. 7. c. 15. Diana p. 4. tract. 3. resp. 58. Tambur. de sacrificio ritè peragendo l. 1. c. 6. n. 4. Marchantius & innumeri alii.

5. His addo exemplum Bernardini Realini, in cujus vita c. 12. ita legimus: ut omni, quo poterat, faciliori modo salutì animarum consuleret, sententias quæ in pœnitentium favorem cedunt, plerumque sequi solebat, pretiosissimi sanguinis Domini nostri, qui adeò dives est miserationum, minimè parvus & avarus. Et hunc allegandum duxi propter notam eximiæ Sanctitatis famam & prudentiæ singularis in Christo.

Plura qui volet, consulat Jacobum Granadum, Pasqualigum, Ludovicum Blosium, Bejam, Leandrum de SS. Sacram. & alios passim. Quos inter Laurentius Mayers ex Ordine S. Mariae de mercede redemptorum, cùm asseruisset tamdiu non debere aliquid mortale dici, quamdiu hinc inde rationes probabiles militent: hujus doctrinæ adstipulatorem citat ipsum D. Dominicum, qui etiam confi-

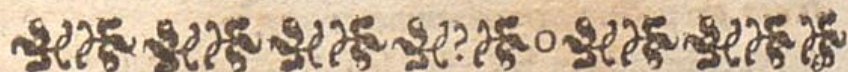
Constitutionibus suis inseruit hæc verba: *Relaxanda est, quantum fieri potest rigiditas & austeritas in consiliis, ac homines benigne tractandi sunt.* atqui hoc non faciunt homines isti novi, qui benignam doctrinam dicunt & approbant esse *radicem propositionum damnatarum.*

Neque tamen hæc ita intelligenda sunt, quasi oleo solum utendum sit Confessariis & Curatoribus animarum; sed etiam vino. Circumspectione opus est, ut non palpentur solum vulnera, sed curentur. *Qui vitius nutriendis parcat & favet, ne contristet peccantem, tam non est misericors, quam qui cultrum rapere puero non vult, ne audiat plorantem.* Omnia cum sale discretionis fiant, ut nimia laxitas non dissolvat conscientias, sed foveatur filialis timor, de quo loquitur *Iob. c. 9. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.* Et *Prov. 28. Beatus homo, qui semper est pavidus.* Testatur etiam *Gregorius: bonarum mentium esse, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est.*

7. Hoc denique suadendum venit Curatoribus animarum, ut ipsi pro studio majoris perfectionis assuescant probabiliore & tutiore vias eligere, & infirmis exemplo suo præire ad ea, quæ abundantioris justitiæ sunt. Nec enim fateor, officio viri boni & fidelis dispensatoris mysteriorum Dei fungeretur ille, qui juxta benigniores ubique sententias ipse viveret, & suos juxta has dirigendos sumeret, quando absque incommodo &

do & periculo spirituali possent pœnitentes, juxta ea quæ meliora & probabiliora sunt, ad portum salutis perducere. Consilium super his demus: Nemini tamen conscientiam peccati injiciamus.

S. SEXTVS.

Quomodo post damnatas propositiones procedendum sit Advocato, Judici, Religioso, &c. in dubio juris?

I. *D*ico licere *Advocato*, quamdiu potest, defendere causam licet minus probabilem, dummodo certo probabilem: prosequitur enim jus clientis. Si tamen ob rationes novas desinat esse probabilis causa, non tantum tenetur monere clientem, sed etiam desistere, cum nullum habeat jus *Advocatus* ad emungendum clientem in talibus circumstantiis per se loquendo: neque cliens ad vexandum adversarium. Nunquam tamen licitum est *Advocato*, utrique simul factioni oppositæ servire; quia id foret contra fidelitatem: licebit tamen successivè, dummodo non prodantur secreta.

2. Ju-

2. Judex non potest sententiam ferre pro causa minus probabili, ut ex allegatis & probatis tali: quia sic non satisfaceret officio habentis potestatem publicam ex legibus judicandi. Videatur super hoc *S. Thomas* 2.2. q. 67. art. 2. Imò super hoc damnata est *propositio secunda ab Innocentio XI.* quæ sic habet: *Probabiliter existimo Judicem posse judicare juxta opinionem minus probabilem.* Sed quid si utrimque causæ essent æquè probabiles? Respondeo, pro tunc damnari ab *Alexandro VII.* *propositionem vigesimã secundã,* quæ sic habet: *Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest judex pecuniã accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ aliã.* Itaque pro illo casu compositio ineunda, vel res dividenda, vel, si litigantes non acquiescant, ad altius judicium remittendi. Et hæc intellige in *causis civilibus*: quia in *criminalibus contra reum sanguinis* requiruntur argumenta certa. Utrum verò judex aliquem possit damnare ad mortem, qui convictus est in judicio, sed privatã tamen judicis scientiã scitur esse innocens, controvertitur. *S. Thomas* & alii dicunt licere; alii autem communiùs videntur negare. Ubi hoc tamen adverte, quòd doctrina allata non teneat in *causis privilegiatis*, quales sunt *causæ piæ, templorum, monasteriorum, hospitalium, pupillorum, &c.* quia dari videtur à legibus privilegium, ut suã etiam minore probabilitate ejusmodi causæ attrahant ad se judicis sententiam, Ex quibus vides magnam re-

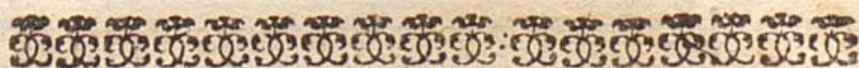

quiri in Judice *scientiam, incorruptionem & circumspeditionem*, ut tale officium non temerè ad-eundum sit cupienti æternùm salvari.

3. Quod ad officium *Religiosorum & subdito-rum* attinet. Respondeo ex communi, obediendum esse præcipienti Superiori, ubi etiam præcipitur, quòd juxta minùs solùm probabilem sententiam licet. Ratio est, quòd Religiosus profiteatur viam ad perfectionem, seque ab ea via non recessurum voveat: adeoq; cùm perfectionis sit parere in omnibus, ubi certa peccati ratio non occurrit, ibi præsumendus erit superior esse in possessione ad imperandum. Igitur & subditus ad obediendum. Plura qui volet consulat *Au-thores*.

§. SEPTIMVS.

De ignorantia juris positivi di- vini & naturalis.

I. Ultis & copiosè super hoc argu-
mento pertractat Paternitas Vestra,
calamum fatigans in his, quæ ver-
bulo refutantur. Maximè autem
ex variis textibus *S. August.* suaderenititur, non
dari ignorantiam invincibilem juris divini natu-
ralis & positivi. Quod etsi ad rem præsentem
non propriè spectet; ne tamen sibi blandiatur,
quasi persuaserit, breviter respondeo, longè aliud
constare i. ex *Alberto Magno* qui in 2. dist. 12. a. 2.
inquit: ignorantia juris est duplex; quia quoddam
est jus universale, quod imponitur omnibus ad
sciendum: & quoddam est particulare, quod non
scitur nisi per studium. & puto quod prima est crassa
& supina non excusans; secunda autem excusat vel
à tanto vel à toto. sublimo contra Vestram Pa-
ternitatem: si à toto, ergo est inculpabilis & in-
vincibilis. Idem sed aliis verbis docet *Alberti*
Discipulus Angelicus Doctor 1. 2. q. 94. a. 4. in O.
ubi inquit legem nature quoad principia prima
communia esse eandem apud omnes; non autem
quoad quædam propria, quæ sunt quasi conclusiones
principiorum communium. Neque hilum contra

horum doctrinam evincit Paternitas Vestra ex tot allegatis textibus S. Augustini.

2. Et quidem, quæ de ignorantia juris divini positivi adfert, sunt expressè contra ipsum Augustinum *tr. 87. in Joannem*. Ubi respondet eos, ad quos non venit Christus, non habere excusationem de omni peccato suo: sed de hoc peccato, quo in Christum non crediderunt. Cui conformiter in expressis terminis *D. Thomas 2. 2. q. 10. a. 1. docet*, quòd infidelitas, si accipiatur secundum negationem puram, sicut in illis, qui nihil audierunt de fide, non habeat rationem peccati (proprie dicti) sed poena: & quòd sic infideles damnentur propter alia peccata; non autem propter infidelitatis peccatum.

3. Quid autem videtur, quòd ipse Augustinus *lib. 1. de sermone Domini c. 29.* non audeat peccatum eum condemnare, qui concesserat, ut uxor sua concumberet cum creditore, iudicans id sibi licere pro evadendâ morte vel carcere? item quòd *l. 1. de serm. Dom. c. 16.* definire non audeat, utrum uxor à viro dimissa vivente illo, absque adulterii malitia possit ducere alium virum? si ipse Augustinus hæc definire non audebat, utique quia invincibiliter ignorabat. Si autem in illo inveniebatur talis ignorantia, multò ergo magis in aliis dari potest.

Sed inquit Paternitas Vestra, quod potuissem ego aliud responsum Augustini videre §. 4. in oppositione doctrine ipsius contra propositionem § 0. damnatam. & ibi Augustinum generaliter loqui de adulterio extra circumstantias tales peculia-
res

res considerato; vel certè non nisi cum formidine errandi, rem probabiliter exponere. Citati à nobis textus sunt nimis clari: inspiciantur.

4. Confirmatur doctrina hæc per experientiam, quam habent Confessarii complures de pœnitentibus aliquando assuetis vitio, quod est contra naturam, sine conscientia peccati. Quòd autem Respondet Paternitas Vestra, *juvenes non audent illud committere coram Parentibus*, atque exinde arguit conscientiam illis dictare, quod talia sint vetita. Respondeo, quod neque alia necessitatis naturalis audeant facere coram honestis: ex quâ tamen verecundia naturali in eodem membro, non potest inferri conscientia peccati.

5. Quòd autem dictavi difficile esse, intellectum certo argumento & clarè convincere, quòd aliqua in circumstantiis certis spectata jure naturæ prohibeantur, nimium mihi videtur exaggerare Paternitas Vestra in libello, qui curiosis adolescentum etiam Philosophorum & humaniorum manibus teritur &c. possumus dictare verbum in Theologia apud prudentes & maturos, quod scandalum parere natum est, si coram parvulis proferatur. Sufficiat Paternitati Vestræ, quòd infanda vitia in dictatis meis asseruerim certò esse prohibita jure naturæ, pro omnibus circumstantiis: & hoc certò sciri & credi à nobis. Frustra studet me in suspicionem trahere apud simplicem lectorem, quasi aliquid periculosè

docuerim in damnatâ ab *Innocentio XI. Propositione* 48. & 49.

6. Ad postremum apologiæ caput progredimur, luculenta exhibituri exempla de eo, quàm sacrosanctè in praxi observent & observare studeant Probabilioristæ legem, quam infirmis miserorum mortalium conscientis tentant imponere. Nihil verò attingam, nisi quod extraham ex ipsismet libellis Paternitatis Vestræ de radice. De cæteris ad privatam vitam pertinentibus non est meum judicare. Hoc solùm iterum iterumque opto, ut Deus probabilioristicos Doctores non judicet secundum legem, quam statuunt. Deinde à lectore id peto, ne vitio mihi vertat, quòd tuendam susceperim famam, tum communem Societatis, omniumque Doctorem probabilistarum; tum & specialiter meam ita graviter læsam, & vulgatis libellis proscissam. Optabam, fateor, observare potius istud Apostoli *ad Rom. 12. Non vosmetipsos defendentes clarissimi*; sed tacere vetant circumstantiæ statûs & functionis meæ, in quâ parùm fructificare potero in Christo, nisi possessionem bonæ famæ retineam. Qui scribit, & recusis libellis ea spargit, quæ vult; audiat, quæ non vult.

* *

*

RES.